

13.08.2012

Kj/6

§ 858

Iltakouluasia: Vuoden 2013 talousarvion ja taloussuunnitelman 2013-2015 valmistelutilanne

Pöydälle 13.08.2012

HEL 2012-010622 T 02 02 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Ari Hietamäki, johtava suunnittelija, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi

Liitteet

1 Talouden ja toiminnan seurantaraportti 2_2012.pdf

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäne merkitä asian tiedoksi.

Esittelijä

Hyväksyessään vuoden 2013 talousarvioehdotuksen raamin sekä talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2013–2015 laatimisohteet 26.3.2012 kaupunginhallitus päätti, että talousarvion 2013 valmistelutilanne tuodaan Khlle tiedoksi elokuussa, jolloin Khlle annetaan arvio talouden tilanteen yleisestä kehityksestä, kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 2/2012 sekä selvitys kaupunginhallituksen raamiohjeistuksen toteutumisesta hallintokuntien valmistelussa.

Maailmantalouden tilanne

Maailmantalouden sekä Suomen taloustilanteen analyysin taustana ovat valtiovarainministeriön kesäkuussa julkaiseman suhdannekatsauksen tiedot ja elokuun alussa julkaistu päivitetty arvio talousnäkymistä. Lisäksi talousanalyysin taustana ovat heinä-elokuun vaihteessa julkaistut eurooppalaiset sekä kotimaiset tuotannon tulevaisuudennäkymiä ennakoivat suhdannebarometrit.

VM:n kesäkuusen ennusteen mukaan maailmantalouden kasvu hidastui vuoden 2011 loppupuolella ja kasvun hidas vaihe jatkuu vielä ainakin kuluvan vuoden alkupuolen ajan. Maailman ostovoimakorjattu

bruttokansantuote kasvaa vuonna 2012 vähän yli 3 prosentin vauhtia mutta palaa noin 4 prosentin vauhtiin vuonna 2013. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa, kun useissa teollisuusmaissa kasvu hiipuu tai kääntyy taantumaan. Kasvun hidastumisen taustalla ovat hallitusten tuki- ja elvytystoimien päättyminen, julkisten talouksien vakauttamistarpeet sekä yksityisen kysynnän hauraus. Yhdysvaltain elpyminen jatkuu hitaasti ja kasvu jää alle 3 prosentin vuosina 2012–2013. Kasvua hidastavat kotitaloussektorin alentunut varallisuus, hitaasti paraneva työllisyys, ulkoinen epätasapaino sekä julkisen talouden mittavat sopeuttamistarpeet. Kiinan kasvun arvioidaan pysyttelevän 8 prosentin tuntumassa lähivuosina.

Euroalueen velkakiiri on jatkunut jo yli kolme vuotta. Tämänhetkisinä riskeinä ovat uusien valtioiden joutuminen tukitoimien piiriin, kansainvälisten rahoittajien kielteinen suhtautuminen koko euroalueeseen sekä tästä mahdollisesti seuraavat ennakoimattomat muutokset korkotasossa. Vuoden ensimmäiseltä puoliskolta kertyneiden tilastojen valossa voidaan todeta, että euroalue on taantumassa.

Eurooppalaisissa tuotannon suhdannenäkymiä kuvaavissa suhdannebarometreissä keväällä 2011 alkanut lasku on jatkunut vuoden 2012 alkupuolen lyhyen nousuvaiheen jälkeen.

Luottamuksen heikkeneminen eräiden suurtenkin euromaiden julkisten talouksien sekä pankkisektoreiden tilaan on entisestään heikentynyt kevään ja kesän kuukausien aikana. Tämä on luonut akuuttia painetta eurooppalaiseen rahoitusjärjestelmään ja jopa valuutta-alueen kestävyYTEEN. Se kuinka eurojärjestelmän kriisin ratkaisemisessa tullaan onnistumaan ja millaiseksi järjestelmä muotoutuu lähivuosina, on vielä epäselvää.

On kuitenkin selvää, että kriisi tulee vaikuttamaan selvästi eurooppalaiseen julkisten talouksien rahoitusjärjestelmään sekä finanssisektorin valvontaan merkittävästi ja tällä tulee olemaan väistämättä seurauksia myös Suomen julkisen talouden rahoituskysymyksiin ja siten myös kuntasektorin rahoituksen riittävyYTEEN ja rahoitusmalleihin.

Suomen taloustilanne

VM:n viimeisimmän elokuun alussa esitetyn talousennusteen mukaan vuonna 2013 Suomen talouden kasvu jää hyvin matalaksi ollen arviolta vain 0-1 prosenttia. Kasvu on miltei kokonaan yksityisen kulutuksen varassa. Viennin kasvu jää vaimeaksi johtuen juuri euroalueen heikosta talouskehityksestä. Suomen kannalta kuitenkin positiivista on se, että meille tärkeiden kauppakumppaneiden, Saksan, Ruotsin ja Venäjän talouskehitys on euroaluetta parempaa.

Kesäkuisessa ennusteessaan VM mainitsee, että talousnäkyymiin sisältyvät riskit ovat pääosin negatiivisia. Riskit liittyvät ennen kaikkea julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon monissa kriisimaissa. Erityisen ongelmallinen on euroalueen tilanne. Euroopan talouskasvu on hauraalla pohjalla ja päättämättömyys tarvittavista politiikkatoimenpiteistä vain lisää epävarmuutta ja sitä kautta mahdollisuus negatiivisen kierteen käynnistymiselle kasvaa. Julkisten talouksien ja pankkisektorin samanaikaiset ongelmat ovat vaarallinen yhdistelmä. Tällaisessa tilanteessa kansantalouksien kyky vastaanottaa uusia shokkeja heikkenee ja reaalityöelämän aktiviteetin laskiessa velkaantumisen kierrettä on vaikea pysäyttää. Suomen talouden kasvu on etenkin tänä vuonna paljon yksityisen kulutuksen ja kotitalouksien luottamuksen varassa. Jos työllisyystilanne muodostuu ennustettua heikommaksi, luottamuksen heikkeneminen voi näkyä kulutuskysynnän taantumisena. Ainakin osassa kotitalouksia myös korkea velkaantuneisuus voi vähentää kulutushaluja etenkin siinä tapauksessa, jos kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta tulee lisää huonoja uutisia.

Positiivinen työllisyyskehitys jatkui vielä alkuvuonna, mutta nyt on nähtävissä merkkejä työllisyystilanteen heikkenemisestä. Talouskasvun hiipuessa työpanoksen kysyntä kääntyy laskuun, mikä näkyy kuluvana vuonna suurelta osin tehtyjen työtuntien määrän laskuna. Myös työllisten lukumäärä alkaa alentua, mutta vuosikasvu jää tänä vuonna vielä aavistuksen positiiviseksi. Ensi vuonna talouskasvun käynnistyttyä tehdyt työtunnit lisääntyvät 0,3 % ja vuonna 2014 arviolta 0,5 %. Työtuntien kasvu on maltillista hitaasti paranevan taloustilanteen oloissa, mutta sitä hillitsee lähivuosina myös palvelusektorin työpaikkojen osuuden kasvu sekä ikääntyneiden työntekijöiden osa-aikatyön yleistyminen. Työllisten määrä palaa kasvu-uralle vuonna 2013, mutta kokonaisuutena työllisyyden vuoden 2013 vuosikasvu jää negatiiviseksi. Vuonna 2014 työllisten määrä kasvaa vain hiukan, 0,3 %, sillä talouden viimeaikaisten rakenteellisten muutosten arvioidaan hankaloittavan työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista. Viime vuonna 15–64 –vuotias työikäinen väestö supistui ensi kertaa suurten ikäluokkien eläkkeelle jäämisen käynnistyttyä, mutta työmarkkinoiden osallistumisasteen parannuttua työvoima edelleen kasvoi. Vuodet 2012–2014 ovat kuitenkin työikäisen väestön nopeimman supistumisen aikaa (miltei 20 000 henkilöä vuosittain) ja työvoimakin alkaa näin ollen vähitellen pienentyä. Väestörakenteen muutos näkyy erityisesti siinä, että työllisyysaste paranee lähivuosina vaikka työllisten määrä kasvaa vain heikosti ja ensi vuonna jopa supistuu.

Palkkasumman kasvu hidastuu kuluvana ja ensi vuonna suuruusluokaltaan noin 2,5 %:n vuosikasvun tasolle. Samaan aikaan kuntien keskimääräisen kustannustason nousun (peruspalvelujen hintaindeksi) arvioidaan tuoreimman ennusteen mukaan olevan

kuluvana vuonna hieman yli 3 %, vuonna 2013 arviolta 2,3 % ja vuonna 2014 arviolta 2,7 %. Toisin sanoen kuntien keskeisimpänä tulonlähteenä olevan palkkasumman ennakoitaan kasvavan vain saman verran kuin kuntien käyttötalouden kustannustason nousua kuvaava indeksi kasvaa. Samaan aikaan kuntien saamat valtionosuustilitykset tulevat pienenemään vuonna 2013 verrattuna kuluvan vuoden tasoon. Tämä tulopohjaan liittyvä ennustenäkö ei anna jakovaraa palvelutason laajennuksille eikä investointitason kasvattamiselle.

Valtiontalouden vuosien 2013–2016 kehyspäätöksen vaikutukset ja Suomen julkisen talouden tasapaino

Yleisesti ottaen lainarahoituksen saatavuus ja hinta riippuvat luottokelpoisuudesta. Suomen julkisen talouden viime vuosien vahva asema on ollut myös kunnille hyödyksi. Hallitusohjelmassa tavoite on Suomen hyvän luottokelpoisuuden säilyttäminen.

Suomen julkisen sektorin hyvä luottoluokitus ei ole itsestään selvyyttä sillä esimerkiksi kevään aikana keskeinen luottoluokittaja Standard & Poor's arvioi Suomen luottokelpoisuuden kehitysnäkymät negatiivisiksi. Luottoluokituksen lasku aiheuttaisi toteutuessaan erityisesti rahoituksen hintaan mutta myös saatavuuteen paineita myös kunnissa. On kuitenkin todettava, että toistaiseksi kuntien varainhankintaan velkakriisi ei ole juurikaan vaikeuttanut, sillä Kuntarahoitus on koettu jopa yhdeksi sijoittajien turvasatamista.

On tärkeää, että myös kunnat hoitavat oman osansa Suomen julkisen talouden hyvän luottoluokitusilanteen ylläpitämisessä. Siksi myös Helsingin kaupungin tulee toteuttaa kaupungin strategiaohjelmassa mainittuja taloustavoitteita.

Hallitus vastasi Suomen julkisen talouden kestävyden takaamisen haasteeseen vuoden 2012 talousarviossaan sekä viimeisimmäksi vuosia 2013–2016 koskevassa valtiontalouden kehyspäätöksessä. Mainituilla toimilla valtio kohentaa rahoitusasemaansa yhteensä noin 2,7 miljardilla eurolla vuositasolla vuoteen 2015 mennessä. Sopeutustoimet kohdistuvat sekä valtion tuloihin että menoihin. Veronkorotuksia toteutetaan 1,5 miljardilla eurolla ja menosäästöjä 1,2 miljardilla eurolla.

Tämän päätöksen mukaisesti valtion budjettitalouden menot kasvavat nimellisesti vuosina 2013–2016 keskimäärin noin 1 % vuosittain. On huomionarvoista todeta, että reaalisesti menot alenevat vastaavalla ajanjaksolla keskimäärin noin 1 % vuodessa.

Valtiontalouden vuosien 2013–2016 kehyspäätöksen keskeisimmät välittömät vaikutukset budjettivalmisteluun Helsingissä:

- Valtionosuutta pienentää hallituksen päättämä säästö, joka on määrältään 125 milj. euroa vuonna 2013 (Helsinki -14 milj. euroa), 250 milj. euroa vuonna 2014 (vaikutus Helsinkiin -28 milj. euroa) ja 500 milj. euroa vuonna 2015 (Helsinki -56 milj. euroa). Tämä leikkaus on vuodelle 2012 tehdyn leikkauksen 631 milj. euron suuruisen leikkauksen päälle (Helsinki noin -70 milj. euroa)
- Vuosina 2013 – 2014 ansiotuloveroperusteiden ansiotason tai kuluttajahintojen nousua vastaavat tarkistukset jätetään tekemättä, minkä arvioidaan lisäävän kunnallisveron tuottoa vuonna 2013 noin 104 milj. eurolla (Helsinki +14 milj. euroa) ja vuonna 2014 yhteensä 224 milj. eurolla (Helsinki +29 milj. euroa). Valtionosuuksiin sisältyvää oletusta veromenetysten kompensatiosta alennetaan veroperusteiden nettomuutosta vastaavasti, joten veroperustemuutokset eivät vaikuta kuntien tuloihin kokonaisuuden tasolla. Eli käytännössä vos-tilityksiä leikataan vastaavasti kuin yllä mainitut verotulolisäykset tuovat lisää verotuloja.
- Kuntien yhteisöveron 5 prosenttiyksiköllä korotettua jako-osuutta jatketaan vuosina 2014 – 2015, mikä lisää kuntien saamaa yhteisöverotuottoa vuoden 2014 tasolla arvioituna noin 270 milj. euroa (Helsinki +57 milj. euroa).
- Jäteveron tuotto pyritään ohjaamaan kunnille. Arvioidun tulovirran suuruus tulee olemaan varsin rajallinen.

Näin ollen kehyspäätöksen välittömien budjettivaikutusten arvioidaan olevan Helsingille neutraalit.

Sen sijaan kuntien vastuulle on ehdotettu mm. hallitusohjelmassa sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen liittyviä uusia tehtäviä tai olemassa olevien tehtävien laajennuksia. Kehyspäätöksessä päätettiin, että kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tullaan kohdentamaan vuoden 2015 tasolla 125 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaista tasoa on tarkennettu alaspäin 20 milj. eurolla osana hallituksen säästötoimenpiteitä. Mm. Kuntaliitto on mm. lausunut Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle, että esitetyt kohdennussummat tuntuvat varsin pieniltä lakiluonnosten sisältöön nähden.

Näin ollen on vaarana, että kunnille annetaan uusia tehtäviä, joiden kustannukset nousevat merkittävästi suuremmiksi kuin mitä kehyspäätöksen mukaisesti valtio olisi kohdentamassa lisärahoitusta näiden tehtävien rahoittamiseksi.

Vaikka valtiontalouden kehyspäätöksessä todetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään vuoden 2015 tasolla 125 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen, niin päätöksen mukaan kuntien saamat valtionosuustulot eivät tule

nousemaan. Sen sijaan valtionosuuksien tilitykset tulevat itse asiassa pienenemään vuoteen 2015 mennessä merkittävästi sillä kuten kehyspäätöksessä todetaan, niin vuonna 2015 tasolla valtionosuuksia leikataan 500 milj. euroa.

Vuosia 2013–2016 koskevassa ”Peruspalveluohjelmassa” todetaan, että nykyinen julkisen talouden alijäämä on pitkälti valtion alijäämää ja valtiolla on kokonaisvastuu julkisen talouden kestävydestä. Peruspalveluohjelmassa kuitenkin edelleen todetaan, että kunnat ja kuntayhtymät ovat kuitenkin kestävyysvajeen umpeen kuromisessa keskeisessä asemassa edellä kuvatun väestön vanhenemisen aiheuttaman sosiaali- ja terveystalouden kysynnän kasvun myötä.

Kuntapalvelujen menokehityksen hillintä sekä hyvinvointipalvelujen tuottavuuden nostaminen, johon pystytään vaikuttamaan erityisesti kunnissa tehtävillä ratkaisuilla, on yksi avaintekijöistä niin koko julkisen talouden kuin kuntataloudenkin kestävyysongelman ratkaisemisessa.

Helsingin talouden liikkumavara ja kuluvan vuoden talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunta toteaa viimeisimmässä arviointikertomuksessaan, että ”Talouden haasteet ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvu tulee saada pysähtymään. Tämä voidaan toteuttaa vain poliittisella tasolla, arvioimalla uudelleen palvelutuotannon volyymin, sisältöä, rakennetta ja tuottamistapoja.”

Vuonna 2011 kaupungin toimintamenojen kasvun hillinnässä onnistuttiin sillä kaupungin toimintamenot kasvoivat 2,5 prosenttia. Toimintamenokasvu oli vuonna 2009 noin 6,5 prosenttia ja vuonna 2010 noin 3,8 prosenttia.

Vuonna 2011 verotulojen kasvun ja matalan toimintamenokasvun seurauksena kaupungin vuosikate parani edellisestä vuodesta selvästi. Vuosikatteen paranemisesta huolimatta kaupunki joutui ottamaan lainaa 115 miljoonaa euroa (vuonna 2010 lainanotto oli 281 miljoonaa euroa ja vuonna 2009 noin 231 miljoonaa euroa). Tämä pääosin peruspalvelutuotannon investointeihin otettu laina osoittaa, että vuosikatteen parantumisesta huolimatta kaupungin tulorahoitus ei riitä investointien rahoittamiseen.

Vuodesta 2008 nopeasti kaksinkertaistuneen lainakannan vuoksi menokasvun hillitseminen tuottavuuden parantamiseksi on Helsingin ykköstavoite talouden tasapainottamiseksi.

Helsinki rakentaa parhaillaan uusia asuinalueita satamatoiminnoilta vapautuneille alueille ja peruskorjaa aiempaa kiinteistökannan ikääntyessä enemmän koulu-, päiväkot-, sairaala- ja muita peruspalvelurakennuksia. Kaupungin investointitaso on noussut viime

13.08.2012

Kj/6

vuosina merkittävästi. Vuonna 2011 emokaupunki investoi lähes 500 miljoonalla eurolla. Vuoden 2011 tilinpäätöstietojen mukaan palvelutoiminnan investointien tulorahoitusprosentti oli 51 %. Laskettaessa liikelaitokset mukaan nousee vastaava luku 85 %:iin.

Kaupungin uusien alueiden ja toisaalta olemassa olevien palvelutilojen ylläpitämiseen liittyvät investointihaasteet tulevat jatkumaan koko 2010-luvun.

Helsingin Energian kertyneistä pääomista on voitu viime vuosina siirtää kaupungin palvelujen rahoittamiseen vuosittain merkittävä summa rahaa. Ilman näitä tehtyjä siirtoja kaupungin talous ei olisi hyvinä verotulovuosinakaan ollut tasapainossa.

Helsingin Energian kehitysohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa tammikuussa 2012. Kehitysohjelman, energiamarkkinoiden kilpailutilanteen sekä tulevan yhtiöittämisvelvoitteen vuoksi kaupungin talous ei voi tulevina vuosina tukeutua entisessä määrin Helsingin Energian ylimääräisiin tuloutuksiin.

Talousarviossa 2012 kaupungin investoinnit ovat edelleen korkealla tasolla muun muassa uusien aluerakentamiskohteiden rakentamisen, joukkoliikenteeseen liittyvien hankkeiden ja kiinteistöjen korjausinvestointien vuoksi. Investointeja on tarkasteltu kriittisesti jo parina aiempina vuonna talousarvioiden yhteydessä. Lähivuosien investointitason alentaminen on hyvin vaikeata ottaen huomioon kaupungin kehitystavoitteet. Ainoana mahdollisuutena on uusien alueiden investointitahdin porrastaminen. Tämä tarkastelu tehdään talousarviovalmistelun yhteydessä. Tarkastelu on tarpeen kaupungin rahoituksellisen tilanteen tasapainottamiseksi.

Kaupungin lainakannan kasvua on hillittävä, jotta vuosittaiset lainanhoitokustannukset eivät nousisi liian korkeiksi. Taloudellinen epävarmuus voi heikentää lainansaantia kohtuullisin ehdoin. Koska investointitaso on edelleen korkea eikä sitä voida alentaa tuntuvasti, tulee toimintamenokehityksen pysyä kohtuullisena. Tämä edellyttää tuottavuuden parantamista ja priorisointia palvelutuotannossa. Erityisesti lisäkustannuksia aiheuttavat palvelujen laajennuksista tulee pidättäytyä.

Vuoden 2012 toisen talousarvion toteutumisennusteen mukaan kaupungin käyttötalouden tasapaino näyttää toteutuvan hieman talousarviossa ennakoitua parempana. Helsingin kaupungin käyttömenojen kasvun ennakoidaan kuitenkin toteutuvan selvästi maan keskimääräistä korkeampana. Ilman liikelaitoksia tarkasteltuna vuosikatteen ennakoidaan toteutuvan viimeisimpien verotulo- ja valtionosuustilitysten seurauksena 65 milj. euroa talousarviota parempana (edellisessä ennusteessa 55 milj. euroa talousarviota

parempana). Poistoista vuosikate kattaa silti vain 42 %. Vuosikate on vuoden 2011 tilinpäätökseen nähden 140 milj. euroa heikompi. Koko kaupungin tasolla vuosikate kattaa poistot kokonaan, mutta investoinneista vain 56 %.

Ennusteen mukaan toimintamenot ilman liikelaitoksia sekä nettobudjetoituja sisäisiä palveluntuottajia Staraa ja Tilakeskusta tarkasteltuna uhkaavat toteutua 5,9 % vuotta 2011 korkeampina. Luku on hieman matalampi edelliseen ennusteeseen verrattuna (jolloin ennustettu menokasvutaso oli 6,3 %). Korkeaan menokasvuun ovat syynä sosiaaliviraston oman toiminnan, toimeentulotuen, terveyskeskustoiminnan, erikoissairaanhoidon (HUS), opetusviraston menojen ylityspaineet

Mikäli ennusteen mukaista 5,9 %:n toimintamenokasvua ei kyetä sopeuttamaan, vaarantuvat sekä strategiaohjelman mukainen talouden tasapainotavoite että tuottavuuden parantamisen tavoite. Helsingin ennustettu 5,9 %:n menokasvu on selvästi koko kuntasektorille ennustettua korkeampi.

Emokaupungin investointien ennakoidaan toteutuvan samalla tasolla kuin viime vuonna. Liikelaitoksissa puolestaan ennustetaan investoitavan sekä viime vuotta että talousarviossa suunniteltua enemmän. Kaupungin investointien rahoittaminen edellyttää noin 135 milj. euron nettolainanottoa.

Kaupungin henkilöstömäärä lisääntyi 463 henkilöllä viime vuoden kesäkuun lopun tilanteeseen verrattuna. Henkilöstömäärä on kasvanut erityisesti sosiaali- ja terveystoimessa. Palkkoja oli maksettu kesäkuun loppuun mennessä 4,9 % enemmän kuin vastaavana ajankohtana viime vuonna. Palkkasumman kasvua selittää osaltaan tammikuussa maksettu raamisopimuksen mukainen 150 euron kertaerä.

Talousarvion valmistelutilanne

Vuoden 2013 raami

Kaupunginhallituksen hyväksymän vuoden 2013 raamin lähtökohtana oli toimintamenojen osalta strategiaohjelman mukainen talouden tasapainotavoite ja kaupungin tuottavuuden parantamiselle asetettu tavoite.

Strategiaohjelman mukaan kaupungin toimintamenojen kasvu ei ylitä kustannustason nousua ja väestönkasvua.

- Kustannustason nousu +2,2 % (peruspalvelujen hintaindeksi, VM:n kevättalven ennuste vuodelle 2013).

13.08.2012

Kj/6

- Väestönkasvu +0,8 % (Helsingin vuonna 2011 valmistuneen väestöennusteen 2012–2050 mukainen ennuste vuodelle 2013).

Tuottavuuden paraneminen edellyttää, että toimintamenojen kasvun on oltava kustannustason nousua ja väestönkasvua pienempää. Vuoden 2011 tilinpäätöstietojen mukaan tässä tavoitteessa on onnistuttu. Vuoden 2012 talousarvion taso sen sijaan ylittää strategiaohjelman mukaisen toimintamenoille asetetun kasvutavoitteen ja merkitsee toteutuessaan tuottavuuden selvää heikentymistä.

Tarkasteltaessa vuoden 2013 raamia vuoden 2011 tilinpäätökseen nähden kaupungin yhteenlasketut toimintamenot kasvavat 6,3 %. Vuoden 2012 korkeasta toimintamenojen kasvusta johtuen vuoden 2013 raami on laadittu siten, että kaupungin yhteenlasketut toimintamenot kasvavat raamissa +2,2 %.

Kahdelle vuodelle jaettuna kaupungin toimintamenojen kasvu on kohtuullinen ja siinä on otettu huomioon kaupunkitasolla yhteensä noin prosenttiyksikön suuruinen tuottavuusoletus.

Hallintokuntien talousarvioesitykset

Hallintokuntien talousarvioesityksiä käsitellään parhaillaan talous- ja suunnittelukeskuksessa. Virastokohtaisia talousarvioneuvotteluja käydään parhaillaan. Yhteenvetona voidaan todeta, että hallintokunnat ovat pääsääntöisesti noudattaneet kaupunginhallituksen antamaa raamia.

Koko investointitalouden osalta erityisesti vuosille 2014–2017 esitetyt investointisuunnitelmat ovat olleet huomattavasti vuodelle 2013 esitettyä tasoa sekä myös edellisten vuosien toteutunutta tasoa korkeammat. Kyseisten vuosien määrärahoja talousarvioon sisältyvään investointiohjelmaan joudutaan todennäköisesti sopeuttamaan sekä jaksottamaan uudelleen kaupungin rahoituksellisen tilanteen vuoksi.

Tietotekniikkahankkeiden läpikäynti ja tietotekniikan hankeohjelman valmistelu hallintokuntien esitysten pohjalta edellyttää vielä jatkovalmistelua. Keskeisten kaupunkiyhteisten järjestelmien toteuttamisen turvaaminen edellyttäneekin keskitetyn tietotekniikan investointimäärärahojen tarkistamista raamin tasosta.

Suurin yksittäinen tuloihin vaikuttava raamipoikkeama on vuoden 2013 valtionosuuksien tuloennusteen aleneminen kevättalvella raamin aikaan arvioidusta noin 40 milj. eurolla. Ennusteen alentuminen on pääosin seurausta valtiontalouden 2013–2016 kehyspäätökseen sisältyvästä valtionosuusleikkauksesta. Toinen valtionosuusennustetta pienentävä tekijä on se, että Helsingille negatiivinen verotuloihin perustuva valtionosuuden tasauserä nousee ennakoitua suuremmaksi

13.08.2012

Kj/6

ennen kaikkea Helsingin kohdalla vuonna 2011 toteutuneen hyvän yhteisöverokertymän seurauksena.

Uusimmat tiedot keskeisimmistä toimintaympäristön muutoksista

Arvio kustannustason muutoksesta (peruspalvelujen hintaindeksi) on hyvin samankaltainen kuin oli ennuste kevättalvella raamin valmistelun aikaan. Tuoreimman ennusteen mukaan peruspalvelujen hintaindeksin muutoksen arvioidaan olevan kuluvana vuonna hieman yli 3 %, vuonna 2013 arviolta 2,3 % ja vuonna 2014 arviolta 2,7 %.

Uusi väestöennuste ei muuta merkittävästi arvioita kaupungin väestökehityksestä viime vuonna tehtyyn ennusteeseen verrattuna. Kaupungin kokonaisväestönkasvu jatkuu hieman viime vuonna tehtyä ennustetta korkeampana. Uuden väestöennusteen mukaan väkiluku 1.1.2013 on 1674 henkilöä enemmän kuin viime vuonna tehdyssä ennusteessa. 1.1.2014 väkiluku on 2856 suurempi kuin edellisessä ennusteessa. Vuoden 2013 aikana väkiluvun ennustetaan kasvavan 5921 henkilöllä. Tämä tarkoittaa noin 1,0 %:n vuosikasvua. Edellisessä ennusteessa kasvuarvio oli 4739 henkilöä (joka tarkoitti noin 0,8 %:n vuosikasvua). Ennusteen muuttumisen vaikutus päivähoitoikäisten sekä kouluikäisten määrään on vähäinen. Siten arvioidut vaikutukset kaupungin kokonaistaloudelle vuonna 2012 ovat vähäiset. Uusi väestöennuste on ollut hallintokuntien käytettävissä kesäkuusta alkaen. Väestöennusteen lähtötietoina ovat mm. valtion tilastokeskuksesta toukokuussa saatavat edellisen vuoden toteutuneet väestötiedot, näkemykset kansallisesta ja Helsingin seudun aluetalouden kehityksestä, arvio asuntotuotantoon käytettävissä olevasta kaavavarannosta sekä kymmenen tulevan vuoden asuntorakentamisenennuste.

Johtopäätökset

Yleisessä taloustilanteessa vuoden 2012 alkupuolella ilmenneiden lukuisten epävarmuuksien vuoksi kaupungin vuoden 2013 talousarvion valmistelua tehdään tilanteessa, jossa talouden tulevien kehityskulkujen arvioiminen on erittäin vaikeaa. Tulevaan talouskasvuun, julkiseen velkaantumiseen ja rahoitusmarkkinoiden toimivuuteen liittyy suuria ja vaikeasti arvioitavia riskejä, jotka toteutuessaan heikentävät työllisyyttä, vähentävät verotuloja ja lisäävät julkisia menoja.

Kaupungin lainakannan nopeasti edennyt kasvu ja vuonna 2013 jatkuva lainanotto muodostavat nyt käytettävissä olevien tietojen pohjalta arvioituna aikaisempaan verrattuna merkittävästi suuremman riskin. Kaupungin rahoituksellisen aseman turvaamiseksi kaupungin tulee pidättäytyä kaikista menokasvua lisäävistä toimenpiteistä.

13.08.2012

Kj/6

Rahoitusjohtaja Tapio Korhonen esittelee kokouksessa talustilannetta ja talousarvion valmistelutilannetta sekä kaupunginhallituksen raamiohjeistuksen toteutumista hallintokuntien talousarvioesitysten valmistelussa.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Ari Hietämäki, johtava suunnittelija, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi

Liitteet

1 Talouden ja toiminnan seurantaraportti 2_2012.pdf

Tiedoksi

Virastot ja liikelaitokset